

G-5.-6-1124

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA / LITHUANIAN CATHOLIC ACADEMY OF SCIENCE
LKMA HUMANITARINIŲ TYRIMŲ INSTITUTAS / HUMANITIES RESEARCH INSTITUTE OF THE LCAS

BAŽNYČIOS ISTORIJOS STUDIJOS, IV

BAŽNYČIOS ISTORIJA NUO
ROMOS IKI VILNIAUS:
IŠŠŪKIAI KRIKŠČIONYBEI
NUO ANKSTYVŲJŲ NAUJŲJŲ
LAIKŲ IKI ŠIŲ DIENŲ

STUDIES IN CHURCH HISTORY, IV

CHURCH HISTORY BETWEEN
ROME AND VILNIUS:
CHALLENGES TO CHRISTIANITY
FROM EARLY MODERN AGES
TO THE 20TH CENTURY

VILNIUS, 2011

Projekto kodas: VP1-3.2-ŠMM-V-02-002

Periodinių mokslo leidinių leidyba

LKMA METRAŠTIS, t. XXXV / LCAS ANNUALS, vol. XXXV
Serija B: Bažnyčios istorijos studijos / Series B: Studies in Church History

BAŽNYČIOS ISTORIJOS STUDIJŲ REDAKTORIŲ KOLEGIJA / EDITORIAL BOARD

Dr. LIUDAS JOVAIŠA (vyr. redaktorius / chief editor)
Vilniaus universitetas / Vilnius University

Dr. DARIUS BARONAS
Lietuvos istorijos institutas / The Lithuanian Institute of History

Dr. MINDAUGAS PAKNYS
Kultūros tyrimų institutas / Culture, Philosophy and Arts Research Institute

Dr. ARŪNAS STREIKUS
Vilniaus universitetas / Vilnius University

Dr. PAULIUS SUBAČIUS
Vilniaus universitetas / Vilnius University

MINGAILĖ JURKUTĖ (ats. sekretorius / executive secretary)

Tomo sudarytojas / Editor of volume dr. ARŪNAS STREIKUS

LKMA Metraščio redakcinės kolegijos pirmininkas LKMA akademikas /
Chairman of the LCAS Annuals editorial board LCAS academician
vysk. dr. JONAS BORUTA, SJ

Pilies g. 8, Vilnius, LT 01123
contacts@lkma.lt
www.lkma.lt

© LKMA, 2011
ISSN 1392-0502

TURINYS

<i>Sudarytojo pratarinė</i>	5
<i>Editor's Comment</i>	7
UMBERTO MAZZONE	9
The Apostolic Visitation in the Post-Tridentine Church	
CLARINDA E. CALMA	27
Edmund Campion's <i>Rationes Decem</i> : A Comparative Study of the Polish and English Translations	
WIOLETTA PAWLIKOWSKA	37
The Challenge of Trent and the Renewal of the Catholic Church in the Grand Duchy of Lithuania: the Higher Clergy of Vilnius and the Problems of Plural Benefices and Residence in the Sixteenth Century	
DR. RICHARD BUTTERWICK	57
From the Implementation of the Tridentine Reform to "the Enlightened Age": Challenges Faced by the Catholic Church in the Grand Duchy of Lithuania in the Eighteenth Century	
UGO DOVERE	73
Church and Money: A Historiographical Site Opened	
SASCHA HINKEL	89
Critical Online Edition of the Nuncial Reports of Eugenio Pacelli (1917–1929)	
ALBERTO MELLONI	97
The Pius XI European Network	
REGINA LAUKAITYTĖ	103
The Interest of Lithuania's Church in the Apostolic Activity in Russia and among Russians	

DARIUS PETKŪNAS	121
Earliest Ecumenical Activities in Lithuania Involving the Roman Catholic, Russian Orthodox, and Lutheran Churches – and Soviet Reactions	
STANISLAV BALÍK	139
State Against Church: State Effort to Bind the Application of the Results of the Second Vatican Council in the Czechoslovakia	
GERHARD LINDEMANN	149
Diverging Experiences of Church under Communist Dictatorship and in Democracy: the German Perspective	
ALAR KILP	171
Historical Reasons for the Decline of Religious Affiliation: Communism, Confession or Church's Relation with National Identity?	
ARŪNAS STREIKUS	201
Long Awaited New Page in the History of Soviet era Christianity	
Santrumpos / Summaries	205
Asmenvardžių rodyklė / Author index	217
Vietovardžių rodyklė / Place name index	227
Apie autorius / About the authors	231
Atmena autoriams	235

SUDARYTOJO PRATARMĖ

Tuo metu kai didesnėje Europos dalyje Bažnyčios istorijos tyrimų/rašymo tradicija vystėsi be didesnių pertrūkių, dėl politinių aplinkybių Lietuvoje lygiai pusę XX amžiaus jie beveik nevyko. Todėl natūralu, kad nepaisant tam tikrų pastangų juos atgaivinti per pastaruosius du dešimtmečius, Bažnyčios istorija Lietuvoje tebėra ankstyvojoje stadijoje. Daugiausia dėmesio skiriama šaltinių paieškai ir jų publikavimui, lieka daugybė visiškai nenagrinėtų temų, trūksta aktyvesnės komunikacijos su tarptautine Bažnyčios istorikų bendruomene. Naują postūmį šiai istoriografijos kryptčiai galėtų suteikti Lietuvos krikščionėjimo istorijos integravimas į platesnį europinį kontekstą, drąsesnis atsivėrimas kitur vykdomų Bažnyčios istorijos tyrimų teminiam, probleminiam ir metodologiniam diskursui. Remiantis tokia prielaida, ilgai buvo brandinama idėja Vilniuje surengti Bažnyčios istorijos problematikai skirtą tarptautinę mokslinę konferenciją. Platesnės akademinės diskusijos poreikį sustiprino ir prieš aštuonerius metus Lietuvių katalikų mokslo akademijoje vykęs tarptautinis seminaras, kuriame buvo nagrinėjamos Bažnyčios istorijos problemos Baltijos šalyse XX amžiuje.

2011 m. rudenį pagaliau pavyko įgyvendinti sumanymą išplėsti dialogo su kolegomis užsienyje rėmus geografiniu ir chronologiniu atžvilgiu. Rugsėjo 22-23 dienomis Lietuvių katalikų mokslo akademijoje įvyko konferencija „Bažnyčios istorija nuo Romos iki Vilniaus: iššūkiai krikščionybei nuo Ankstyvųjų Naujųjų laikų iki šių dienų“. Renginio kokybės garantu buvo kelios svarbios prielaidos. Visų pirma, konferencijos pranešėjai reprezentavo skirtingas tyrimų tradicijas ir geografines žiūros perspektyvas: Vakarų Europos (Italija, Vokietija, Didžioji Britanija), Vidurio ir Rytų Europos (Lenkija, Čekija, Estija), taip pat Lietuvos. Antra, į konferenciją atvyko ne tik istorikai, bet ir kitų humanitarinių bei socialinių mokslo šakų atstovai – politologai, filologai, teologai, kurių tyrimų tematika glaudžiai siejasi su Bažnyčios istorijos problematika. Trečia, konferencija nesiribojo vien katalikybės istorijos tyrimų lauku, nes pranešėjai ar jų pranešimų temos aprėpė ir protestantiškąją krikščionybės istorijos tyrimų tradicijas. Pagaliau konferencijos pranešimų tematika atspindėjo skirtingas dalykines prieigas: vieni pranešėjai pristatė temas, kuriose lygino krikščionėjimo reiškinius skirtinguose regionuose, kiti nagrinėjo lietuvišką tematiką iš išorės perspektyvos, tretį supažindino su šiuo metu vykdomais krikščionybės istorijos tyrimų ir šaltinių publikavimo projektais. Taigi apibendrinant